

NY MUSIK

Leygraf & Strid

Joseph Haydn (1732–1809): *Pianosonat nr 20 (c-moll)* (1771)

Moderato

Andante con moto

Final: Allegro

Hans Leygraf och Raymond Strid improviserar

Hans Leygraf – piano

Raymond Strid – slagverk

Onsdagen den 28 januari 2009 kl. 19.00

Immanuelskyrkan, Sturegatan 45, Borås

Pianolegenden **Hans Leygraf** har hunnit bli 88 år men fortsätter oförtrutet att konserterna, inte minst detta Haydn-år till 200-årsminnet av tonsättarens död. Leygraf föddes i Stockholm 9 september 1920 av tysk-österrikiska föräldrar och började studera piano som sexåring för först Artur Schnabel-eleven Gottfrid Boon, senare för Anna Hirzel-Langenhans i Schweiz, elev till också Paderewskis lärare Theodor Leschetitzky. Han utbildade sig också till tonsättare och dirigent. Sin konsertdebut gjorde han som nioåring i en Mozart-konsert. Redan 1945 spelade han alla Mozarts pianosonater i direktsändningar i radio men vägrade ändå att göra dem på skiva på 50-talet, då han ännu inte kände sig mogen. Trettio års intensiva Mozart-studier följde, och först i början på 80-talet kom hans länge planerade Mozart-tolkningar på skiva. Lika betydande är han som lärare för generationer av svenska och internationella pianister. Från 1972 var han professor vid Mozarteum i Salzburg och var verksam där ända till hösten 2007. Han var också medlem av Måndagsgruppen men slutade komponera redan på 1940-talet.

Slagverkaren **Raymond Strid** är en av landets ledande improvisations- och frijazz-musiker, bland annat i gruppen Gush jämte saxofonisten Mats Gustafsson och pianisten Sten Sandell, resulterande i en rad skivinspelningar och internationella turnéer. Han har också spelat med världsberömda improvisationsmusiker som violinisten Philipp Wachsmann, Berlin-svensken Sven-Åke Johansson och basisten Barry Guy liksom han framträtt med poeter och dansare. Som 18-åring fick han sitt första trumset. Sin första korta men effektiva lektion fick han av Leif Wennerström i Bernt Rosengrens kvartett: ”Håll stocken hårt i vänster hand, skaffa Gene Krupas trumskola, lyssna på Rashied Alis spel med John Coltrane och öva flitigt.” Mer lärde han sig av Tommy Björk på Birkagårdens folkhögskola, då han också bildade en trio med sångerskan Marie Selander och gitarristen Peter Söderberg, en annan kär Ny Musik-gäst.

Samarbetet mellan de båda började vid Stockholm New Music i februari 2008 i en improvisationskonsert då också cellisten Rohan de Saram medverkade.

Leygraf har för sin Haydn-hyllning valt en av dennes Sturm und Drang-sonater från 1771, ett verk från en epok som står vår egen tid så märkvärdigt nära – komplex och egocentrerad (en av betydelseerna av ordet Drang är ju stress men också inåtvändhet), med ett återvändande till naturen i Rousseaus mening och i ett fantasiernas fria flöde, jämsides med hänsynslös naturalism och öppenhet. Men också då fanns en tid i kris. Redan molltonarten är ett tecken på detta, som uttryck för passion och sorg.

Haydns c-mollsonat var den sista och enligt tonsättaren ”längsta och svåraste” i en samling på sex, säkerligen inspirerad av Bach-sonen Carl Philipp Emanuel och från en epok då klavermusiken för gott tog avsked från cembalon till förmån för en typisk hammarklaverstil. Redan terstemat i den inledande Moderato-satsens öppning laddar upp de lidelser som bestämmer hela sonatens förlopp, medan sidotemat bjuder på de helt nya dynamiska accenter som följde med det nya instrumentet. Tvåstämmigheten i det följande Andante con moto över ett sångtema tycks konstruerat med en elegant retorik som inte står Barack Obamas efter. Finalen löser knappast upp spänningarna utan tycks med sin kontrapunktik nästan föregripa en Beethovens djärvhet.